

Gravrøysene langs Freistranda

Langs Freistranda ligger ei rekke relativt store gravrøyser. Området skiller seg ut som et av de stedene på Nordmøre med den største samlingen av store røyser.

Disse røysene fremstod en gang som ruvende monument, lett synlig for sjøfarende. Her er store rundrøyser og enkelte langrøyser, de siste oppfattet som skipsgraver. I dag er det bare rester igjen av disse røysene.

Hvor mange gravrøyser som lå her er iakttagerne noe uenig om, men de eldste beskrivelsene tyder på at det lå 7 - 8 store røyser og en del mindre hauger langs stranda og i nærområdet. Gravrøysene kan være fra noe ulik tid. Enkelte av de store runde røysene bygd av naken stein uten innblanding av jord, kan være fra eldre bronsealder, det vil si at de er mellom 3000 - 3500 år gamle. De fleste er det likevel naturlig å datere til eldre eller yngre jernalder, perioden ca. 300 - 900 e. Kr. Ingen av gravrøysene har vært gjenstand for faglige arkeologiske undersøkelser. Av de funn som er gjort i gravene er et sverd i "Egil Ullserks grav". En findatering av sverdet tilsier at det er 100 - 200 år eldre enn slaget på Rastarkalv, og slik sett kan det ha tilhørt Egil Ullserk.

Gravrøysene langs Freistranda blir gjerne sett i sammenheng med slaget på Rastarkalv, der Håkon den gode og Eiriksønnene støtte sammen i år 955 i kamp om kongsmakta i Norge. Ifølge Snorre ble flere av skipene til Eiriksønnene dratt på land på stranda etter slaget og brukt som gravgjemme. Den "lokale" høvdingen Egil Ullserk var på parti med kongen og såg det som en ære å dø i kamp for kong Håkon. Egil falt og ble lagt i et av skipene sammen med "alle som var falt av hans flokk". Det ble deretter bygget røyser eller hauger med jord og stein over det hele. Ved Egil Ullserks grav ble det også reist bautasteiner.

De fleste gravrøysene som finnes i landet vårt er det naturlig å knytte til et nærliggende bosetningsområde, gjerne en gårdsbosetning. Dette gjelder også gravrøysene på Freistranda. De døde som er gravlagt her var høyst sannsynlig ledende personer som bodde på selve Freigarden. Kanskje hadde Egil Ullserk tilhold på Freigardene? ". De største gravminnene vitner om at det her fantes personer av høy sosial rang, og at en hadde et samfunn med evne til organisering og felles arbeidsinnsats.

Ta gjerne turen til Freistranda for å se på gravrøysene, men ikke gå over innmark uten å spørre grunneier på forhånd.